

יד
מהר"ע

שערי יצחק

השיעור השבועי

של מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

נמסר במוצש"ק
בראשית
תשרי ה'תשע"ג ב'שכ"ד
בבית המדרש "פעולת צדיק"
בני ברק

נושאי השיעור:

סיום והתחלת התורה בחג שמיני עצרת. טעה בתפילת שמיני עצרת ואמר "חג הסכות", האם צריך לחזור או לא. ראיות הלכתיות לכך. האם יש מצוות שמחה בשמיני עצרת, וביאור בדעת הגר"א בעניין מהות יום זה. דברי חיזוק והתעוררות לקראת חודש מרחשון, התרחקות מהמכשירים המכשילים שבדורינו, והגברת כח הקדושה על הטומאה ע"י לימוד בספר הזוהר הקדוש. מעשה שהיה הממחיש את ברכת "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו". תשובה לשואל מדוע אומרים בקדושה "משבחים ואומרים ברוך כבוד י"י ממקומו", ולא כנוסחת העדות האחרות. המתפלל יחיד או אם אין מניין, האם בקדושת יוצר וקדושת ובא לציון, עדיף לומר קדושת י"י צבאות וכו' או שעדיף לומר את הפסוק בשלמותו ובטעמי המקרא. האם "ברוך כבוד י"י ממקומו" הוא דבר שבקדושה, ולפי"ז יישוב לנוסחתנו דלעיל. חלק השו"ת.

כל הזכויות שמורות

יוצ"ל ע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק
טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741

דוא"ל: yad@maharitz.co.il

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול הלשון – 03-6171031

מספר השיעור – 306

**השיעור מוקדש לרפואת
רבי יוסף בן צדוק דהרי"צ"
ה' ב"ה ישלח לו רפואה שלימה
בתוך כל חולי עמו ישראל,
ועמידה מחליו לחיים טובים ולשלום**

סיום והתחלת התורה בחג שמיני עצרת. טעה בתפילה שמיני עצרת ואמר "חג הסוכות", האם צריך לחזור או לא. ראיות הלכתיות לכך. האם יש מצוות שמחה בשמיני עצרת, וביאור בדעת הגר"א בעניין מהות יום זה.

כותב רבינו הרמב"ם בפרק י"ג מהלכות תפילה הלכה א', המנהג הפשוט בכל ישראל, שמשלימין את התורה בשנה אחת. מתחילין בשבת שאחר חג הסוכות, וקורין בסדר בראשית. בשניה, אלה תולדות. בשלישית, ויאמר י"י אל אברם. וקוראין והולכין על הסדר הזה, עד שגומרין את התורה בחג הסוכות. ויש מי שמשלים את התורה בשלש שנים, ואינו מנהג פשוט. דהיינו, מה שמקובל בד"כ בכל קהילות ישראל, 'המנהג הפשוט', שמשלימים את כל החמשים ושלוש פרשיות התורה בשנה אחת. והרמב"ם אומר, מתחילים בראשית בשבת שאחרי חג הסוכות, וקוראין בסדר פרשה אחרי פרשה עד שגומרים בחג הסוכות. ויש מי שמשלים את התורה בשלש שנים, כלומר היו קהילות, שלא קראו פרשה שלמה כמונו, אלא זה נקרא 'סדרה', דהיינו מחלקים את הפרשה לשלש סדרות. הם קראו בערך שליש פרשה, במקום מה שאנחנו קוראים פרשה שלמה. זהו מנהג בני מערבא, דהיינו בני ארץ ישראל, ומנהג זה היה עדיין קיים בזמן הרמב"ם, קהילה מסוימת מא"י נהגה כך, אבל במשך הדורות מנהג זה נשתכח, ואינו קיים כבר הרבה דורות. ואינו מנהג פשוט'.

צריך פה לדייק בלשון הרמב"ם, וקוראין והולכין על הסדר הזה, עד שגומרין את התורה בחג הסוכות. וכי גומרים את התורה בחג הסוכות? הרי קוראים וזאת הברכה' בשמיני עצרת, שהוא חג בפני עצמו, 'רגל בפני עצמו', א"כ למה הרמב"ם אומר שגומרים את התורה בחג הסוכות? הרמב"ם היה צריך לכתוב, עד שגומרין התורה בחג שמיני עצרת, לא בחג סוכות. לא גומרים את התורה בחג הסוכות.

דבר זה אינו דוקא כאן. ישנם כמה וכמה מקומות, שנראה מהרמב"ם, שהוא קורא לשמיני

עצרת חג הסוכות. נביא דוגמא או שתיים. בהלכות שבת מביא הרמב"ם [פרק כ"ט מהל' שבת] את נוסח הקידוש. כידוע, חיבורו של הרמב"ם מושלם, הוא הביא את כל נוסחאות התפילות והברכות באופן מושלם. ואת כל נוסח הברכות שאינו כתב בחיבור, הוא כתב זאת בסדר התפילות. בהתחלה [הל' ב'] הוא מביא, וזהו נוסח קידוש היום, בא"י אמ"ה אשר קידשנו במצותיו ורצה בנו וכו'. ואח"כ הוא מביא את נוסח ההבדלה. ובהמשך הפרק בהלכה י"ח, כשם שמקדשין בלילי שבת ומבדילין במוצאי שבת, כך מקדשין בלילי ימים טובים ומבדילין במוצאייהן. ובהלכה י"ט הוא מביא את נוסח קידוש יום טוב, בא"י אמ"ה אשר בחר בנו מכל עם ורוממנו מכל לשון בחר בנו ויגדלנו רצה בנו ויפארנו. ותתן לנו ה' אלהינו באהבה מועדים לשמחה חגים וזמנים לששון את יום טוב מקרא קדש הזה את יום חג המצות הזה, או חג השבועות, או חג הסוכות. זמן חירותנו, או זמן מתן תורתנו, או זמן שמחתנו, באהבה זכר ליציאת מצרים. איפה שמיני עצרת? וכי ח"ו הרמב"ם שכח לכתוב את חג שמיני עצרת? ואין שום נוסחא בספר הרמב"ם המוסיף את שמיני עצרת בהלכה זו.

האחרונים דנים, וזו שאלה גדולה, במי שטעה בשמיני עצרת, ומתוך ההרגל שהיה רגיל במשך שבעת ימי הסוכות לומר 'את יום חג הסוכות הזה זמן שמחתנו', אמר גם בשמיני עצרת כך, 'את יום טוב מקרא קודש הזה את יום חג הסוכות הזה', מה הדין בדיעבד? האם יצא או לא? ישנם דעות באחרונים לכאן ולכאן, ויש העושים פשרות, ואנו כתבנו בבארות יצחק [הל' שמיני עצרת דף של"ג] וגם בשלחן ערוך המקוצר [ח"ג הל' שמיני עצרת סי' קי"ט ס"ס ט'] הלכה למעשה, שבדיעבד הדבר אינו מעכב. דהיינו, אם אמר חג סוכות במקום חג שמיני עצרת, אם הוא באמצע הברכה עדיין יכול לחזור להתחלת הברכה ולתקן, אבל אם כבר יש בזה שאלה של ברכה

שנהגו, לכן הרמב"ם בסדר התפילות כתב את המנהג, כפי מה שנהגו הלכה למעשה. אבל בחיבור הוא כתב רק את מה שמעיקר הדין, עכ"פ לפי שיטתו. א"כ מובן לפי"ז, שמלכתחילה בודאי צריך לומר את יום שמיני עצרת, וכך נוהגים, אבל יש לנו ללמוד מדבריו שלפחות בדיעבד זה עדיין נחשב חג הסוכות, ואם וטעה ואמר את חג הסוכות, יצא יד"ח.

בתורה מוזכר שלשה פעמים, עניין המועדים ושלשת הרגלים. בפרשת אמור, ובפרשת פינחס, ובפרשת ראה. בפרשת אמור מובאים כל המועדים. בהתחלה כתוב, אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם בְּמוֹעֲדָם. בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרֵבִים פֶּסַח לַיּוֹם. אַח"כ וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הַבִּיאֲכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שִׁבְעַת שַׁבָּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה, זֶה חַג שְׁבוּעוֹת. אַח"כ ראש השנה, בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאַחַד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבָּתוֹן, זִכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ. אַח"כ, אֵךְ בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכִּפּוּרִים הוּא, מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם. אַח"כ חַג הַסּוּכּוֹת, אֵךְ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, בְּאַסְפֹּכֶם אֶת תְּבוּאֹת הָאָרֶץ, תַּחֲגּוּ אֶת חַג יְהוָה שִׁבְעַת יָמִים. בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שַׁבָּתוֹן, וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שַׁבָּתוֹן.

וכן בפרשת פינחס, גם שם מוזכרים המועדות כולם, בצורה מסודרת לפי החדשים, לעניין הקרבנות שבמועדות. גם שם כתוב בסוף, בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ תִּהְיֶה לָכֶם, כָּל מְלֶאכֶת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ. בהתחלה כתוב שבת וכו', אַח"כ פֶּסַח וכו', אַח"כ כתוב חַג הַסּוּכּוֹת, וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם, כָּל מְלֶאכֶת עֲבָדָה לֹא תַעֲשׂוּ, וְחַגְתֶּם חַג לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים. ובסוף כתוב ביום השמיני עצרת תהיה לכם.

אולם בפרשת ראה, לא מוזכרים כל המועדים, אלא רק שלשת הרגלים. בפרשה הראשונה כתוב פסח, שָׁמֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעֲשִׂיתָ פֶּסַח לַיּוֹם אֶלֶּהִיד וְגו', שִׁשֶּׁת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת, וּבַיּוֹם

לבטלה, ובפרט אם הוא כבר סיים את הברכה, יש לו על מה לסמוך.

והסמך העיקרי שלנו, מה שהאחרונים לא ראו, כולל פוסקי דורינו שדנו בשאלה זאת, זהו סידורו של רבינו סעדיה גאון. אמנם רס"ג לא כתב זאת במפורש, אבל מי שיעיין ויתבונן בסידור הדברים, כשהוא מפרש את סדר התפילות מה אומרים בכל חג ומועד, הוא מפרט את הכל בפרוטרוט, והוא אמנם מדבר על שמיני עצרת, אבל משמע מתוך הדברים, ומי שישתכלשם שם יבין זאת באופן ברור, שבשמיני עצרת היו אומרים 'את חג הסוכות'. א"כ רואים, שאצלו מלכתחילה אמרו בשמיני עצרת את חג הסוכות. ממילא, אם סובר הגאון, שבשמיני עצרת אומרים לכתחילה את חג הסוכות, לפחות נסמוך עליו בדיעבד, ולא נגיד לו שיחזור על התפילה.

ולא רק הוא, שהוא דעת יחיד, סובר כך, אלא אני רואה שגם הרמב"ם סובר כך. כי הרמב"ם קורא לשמיני עצרת, חג הסוכות. ולכן, בקידוש על כל פנים, משמע מדבריו כך, כי הוא אומר את הנוסח 'חג הסוכות'. אמנם, בסדר התפילות, הרמב"ם אומר שבשמיני עצרת צריך לומר את חג שמיני עצרת, אבל צריכים לדעת, ישנם כמה וכמה דברים שהרמב"ם סותר את דבריו מהחיבור לסדר התפילות, לפעמים נראים סתירות, והמפרשים שואלים על כך. למשל בעניין הקדיש, בהלכה הוא כותב ופ"ט מתפילה ה"א, ושליח ציבור יורד לפני התיבה, ועומד באמצע העם, ומתחיל ואומר קדיש, וכל העם עונים אמן יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיה, בכל כחן. ועונין אמן בסוף קדיש. שני אמנים יש בקדיש, לא יותר. אבל מי שישתכל בסדר התפילה, יראה לא כך. פתאום הוא אומר, בעת שיאמר שליח ציבור יתגדל ויתקדש שמיה רבא, כל העם עונין אמן. מה קרה? המפרשים שם כבר עומדים על זה. התשובה פשוטה מאד, מה שכתוב בהלכה, בחיבור בהלכות תפילה, כך היא ההלכה מעיקר הדין, אלו האמנים העיקריים אבל כל האמנים האחרים הם רק מצד מנהג

הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַיִּי אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה. אַח"כ, שְׁבַע שָׁבָעַת תִּסְפֹּר לְךָ מֵהַחֵל חֶרֶם שֶׁבְּקָמָה תִּחַל לִסְפֹּר שְׁבַע שָׁבָעַת. וְעִשִּׂיתָ חֹג שְׁבַעַת לַיִּי אֱלֹהֶיךָ וְגו'. ואח"כ בסוף הפרשה, חֹג הַסִּפָּת תַּעֲשֶׂה לְךָ שְׁבַעַת יָמִים, בְּאַסְפָּךָ מִגִּרְנֶךָ וּמִקִּבְּךָ. וְשִׂמַּחְתָּ בַּחֲגֶךָ, אֹתָהּ וּבְנֶךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְהַלְוִי וְהַגֵּר וְהַיִּתּוּם וְהָאֲלֻמָּנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ. שְׁבַעַת יָמִים תַּחֲגֹג לַיִּי אֱלֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יי', כִּי יִבְרַכְךָ יי' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל תְּבוּאָתְךָ וּבְכָל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ, וְהֵייתָ אֶדְף שְׂמִיחָה. שְׁלוֹשׁ פַּעַמִּים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל זָכוֹרְךָ אֶת פָּנָי יי' אֱלֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר, בַּחֲגֵי הַמִּצְוֹת וּבַחֲגֵי הַשְּׁבַעַת וּבַחֲגֵי הַסִּפָּת, וְלֹא יִרְאֶה אֶת פָּנָי יי' רִיקָם. אִיפֹה שְׁמִינִי עֲצֶרֶת? לֹא מוֹזְכָּר בְּכָלֵל. לְכַאוּרָה, מִדּוּעַ לֹא מוֹזְכָּר פֶּה חֹג שְׁמִינִי עֲצֶרֶת? זוֹ שְׁאֵלָה רִאשׁוֹנָה שְׁשׂוֹאֵל בְּעַל חֲכָמַת שְׁלֵמָה, לְהַרְד"ר שְׁלֵמָה קִלּוֹגֵר בְּהַגְהוּתוֹ עַל הַשּׁו"ע [או"ח סימן תרס"ח].

שְׁאֵלָה שְׁנִיָּה הוּא שְׁשׂוֹאֵל, הַמִּשְׁנָה בַּמַּסַּכָּת סוּכָה [דף מ"ח ע"א], הַהִלָּל וְהַשְּׂמִיחָה שְׁמוֹנָה, כִּיצַד? מִלְּמַד שְׁחִיב אָדָם בְּהִלָּל וּבַשְּׂמִיחָה וּבַכְבוֹד יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן שֶׁל חֹג, כְּשֶׁאֵין כָּל יָמֹת הַחֹג. וְאוֹמֶרֶת הַגִּמְרָא, מִנְה"מ, דַּת"ר (דְּבָרִים ט"ז, ט"ו) וְהֵייתָ אֶדְף שְׂמִיחָה, לְרַבּוֹת לִילֵי יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן. אוֹ אִינוּ אֵלָּא יו"ט הָרִאשׁוֹן, כִּשֶּׁהוּא אוֹמֵר 'אֶדְף, חִילָק. וְמֵה רֵאִיתָ לְרַבּוֹת לִילֵי יו"ט הָאֲחֵרוֹן וְלִהְיוֹצִיא לִילֵי יו"ט הָרִאשׁוֹן? מְרַבָּה אֲנִי לִילֵי יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן שֶׁיֵּשׁ שְׂמִיחָה לְפָנָיו, וּמוֹצִיא אֲנִי לִילֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁאִין שְׂמִיחָה לְפָנָיו. דְּהֵיִינוּ, מִנִּיין לומדים שְׂמִיחָה הִיא שְׂמוֹנֶת יָמִי הַחֹג? הִרִי חֹג הַסּוּכוֹת הוּא שְׁבַעַת יָמִים, וּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת הוּא חֹג בְּפָנָי עֲצָמוּ לְעִנְיִין פּוֹז"ר קש"ב, א"כ מֵאִיפֹה לומדים שְׂבִיּוֹם הַשְּׁמִינִי יֵשׁ מִצְוֹת שְׂמִיחָה? הִרִי כְּתוּב בַּתּוֹרָה 'חֹג הַסּוּכוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ שְׁבַעַת יָמִים', וְשִׂמַּחְתָּ בַּחֲגֶךָ, שְׁבַעַת יָמִים אֹתָהּ חֹג, אֲבָל לֹא כְּתוּב לְשִׂמּוֹחַ בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי, לֹא מוֹזְכָּר בְּכָלֵל הַיּוֹם הַשְּׁמִינִי. לָכֵן מֵבִיָּאָה הַגִּמְרָא בְּרִייתָא, ת"ר, וְהֵייתָ אֶדְף שְׂמִיחָה, זֶה הַפְּסוּקָה פֶּה בַּס"פ רֵאָה. בֹּא לְרַבּוֹת לִילֵי יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן.

דְּהֵיִינוּ, שֵׁשׁ מִצְוֹת לְשִׂמּוֹחַ בְּלִילֵי יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן, בְּלִיל שְׁמִינִי עֲצֶרֶת. א"כ כִּיּוֹן שְׂכַבְרָה כְּתוּב בַּתּוֹרָה עִנְיִין הַשְּׂמִיחָה בְּשְׁבַעַת הַיָּמִים שֶׁל סוּכוֹת, הַפְּסוּקָה 'וְהֵייתָ אֶדְף שְׂמִיחָה' בֹּא לְרַבּוֹת עוֹד יוֹם שֶׁאִינוּ מוֹזְכָּר בַּמִּפְרָשׁ בַּתּוֹרָה, וְזֶהוּ שְׁמִינִי עֲצֶרֶת. וְאִם בְּלִיל יוֹם טוֹב יֵשׁ מִצְוֹת לְשִׂמּוֹחַ, ק"ו שְׂגָם בְּיוֹם עֲצָמוּ. וְאוֹמֶרֶת הַגִּמְרָא, אוֹלֵי נֶגִיד שְׂפִסּוּק זֶה בֹּא לומר שְׂבִיּוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן יֵהִיָּה שְׂמִיחָה. הִרִי כְּשֶׁמִּדְּבָרִים פֶּה עַל שְׂמִיחָה, מְדוּבָר עַל הַקִּרְבָּת קִרְבָּנוֹת שְׁלָמִי שְׂמִיחָה, וְהַקִּרְבָּן הוּא רַק בְּיוֹם, כִּי הִרִי לֹא מִקְרִיבִים קִרְבָּנוֹת בְּלִילָה, כְּמִשְׁנֵי בְּיוֹם הַקִּרְבָּנוֹת אֶת זִבְחוֹ יֹאכֵל [ויקרא ז', ט"ז]. א"כ אוֹלֵי נֶאֱמַר, שְׂגָם בְּלִילֵי יוֹם טוֹב רֵאשׁוֹן יֵשׁ מִצְוֹת לְהַקְרִיב וְלֹאכּוֹל שְׁלָמִי שְׂמִיחָה? אֵלָּא, 'אֶדְף, חִילָק. כְּתוּב 'וְהֵייתָ אֶדְף שְׂמִיחָה', 'אֶדְף' בֹּא לְמַעַט, שְׂבִילָה אֵין מִצְוֹת שְׂמִיחָה. מֵה שְׂכַתּוֹב לְשִׂמּוֹחַ 'שְׁבַעַת יָמִים', זֶה רַק בְּיָמִים. א"כ, אֵין מִצְוֹת לְשִׂמּוֹחַ בְּלִיל יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן.

שְׁשׂוֹאֵל הַחֲכָמַת שְׁלֵמָה, רֵאשִׁית, לְמֵה הַתּוֹרָה הַתַּעֲלָמָה מִלְּהַזְכִּיר אֶת שְׁמִינִי עֲצֶרֶת. שְׁשׂוֹאֵל שְׁנִיָּה, הוּא אוֹמֵר 'מִקְשִׁין הָעוֹלָם', אֵיךְ הַגִּמְרָא אוֹמֶרֶת שְׂוִיָּהִית אֶדְף שְׂמִיחָה בֹּא לְרַבּוֹת לִילֵי יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן, שְׂגָם בְּהֵם יֵשׁ מִצְוֹת לְשִׂמּוֹחַ, וְק"ו בְּיוֹם כְּפִי שֶׁאִמְרָנוּ וְכִמוּ שֶׁהַגִּמְרָא אוֹמֶרֶת בַּמַּסַּכָּת פְּסָחִים [דף ק"ה סוף ע"א] שְׂכַבּוֹד הַיּוֹם עַדִּיף מְכַבּוֹד הַלִּילָה, וּמִמִּילָא בּוֹדָאֵי שֶׁאִם יֵשׁ שְׂמִיחָה בְּלִילָה אֵין צ"ל שֵׁשׁ שְׂמִיחָה גַם בְּיוֹם. אֲבָל הִרִי תְּמִיד הַכָּלֵל הוּא, 'אֶדְף וְרַק', זֶה בֹּא לְמַעַט. א"כ אֵין אֹתָהּ אוֹמֵר שֶׁ'אֶדְף' בֹּא לְרַבּוֹת? וְהוּא אוֹמֵר, שְׂשִׁיתִי שְׂאֵלוֹת אֵלוֹ מִתְּרַצוֹת אַחַת אֶת הַשְּׁנִיָּה. נִקְרָא לָכֵם אֶת לְשׁוֹנוֹ, אוֹתוֹת מַחֲכִימוֹת.

כָּל הַפְּלָפּוֹל הַזֶּה חוֹזֵר בְּעֵצֶם לְשִׂאֲלָתָנוּ, בְּמִי שְׂטַעָה וְאוֹמֵר חֹג הַסּוּכוֹת בְּמָקוֹם חֹג שְׁמִינִי עֲצֶרֶת, הֵאֵם בְּדִיעְבַּד יֵצֵא יָדִי חוֹבָתוֹ. הוּא רוֹצֵה לְהַגִּיד שִׁיֵּצֵא יָד"ח, וְלָכֵן הַתּוֹרָה לֹא מְזַכֵּרָה פֶּה אֶת שְׁמִינִי עֲצֶרֶת, כִּי הוּא נִקְרָא חֹג הַסּוּכוֹת. וְז"ל, הֵנָּה בְּדִין אִם אִמֵּר בְּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת חֹג הַסּוּכוֹת אִם יֵצֵא. נִרְאֶה לִי כַּעַת רֵאִיָּה דִּיצֵא, מִן הַתּוֹרָה, דְּבִפְרָשֶׁת רֵאָה מוֹנֶה כָּל הַרְגָּלִים, וְזָכָר 'חֹג

ולא נשאר לפני האדם רק שמחת החג לבדו. וז"ש והיית אך שמח, ולא יותר. ע"כ בא לרבות ליל יום טוב האחרון, אבל באמת מיעוט הוא. דהיינו, מה זה והיית 'אך' שמח? מה נשאר לך ביום האחרון של חג הסוכות, כלומר בשמיני עצרת? רק שמחה! בכל ימי החג היה לך סוכה, ארבעת המינים, שמחת בית השאובה, בכל אופן בבית המקדש בודאי, היום עושים רק זכר לשמחת בית השאובה. אולם ביום האחרון, נשארה רק שמחה, בלי כל הדברים האחרים. זהו תירוץ שמפורסם בשם הגר"א, ומביאים זאת בהרבה מאד ספרים.

לענ"ד, יש פה שתי תמיהות שצריכים לשאול. ראשית, יש לדון על עצם הקושיא שהם מקשים, מה שכתוב והיית אך שמח ו'אך' זה מיעוט, שהרי לכאורה הגמרא בעצמה עונה על השאלה הזאת. הספרים מביאים שהגרש"ק והגר"א שהיקשו זאת, אבל לא הגר"א הוא שהקשה, ולא 'העולם' כמו שהחכמת שלמה מביא, אלא הגמרא, והיא עונה על השאלה הזאת. אך, חילק. מה הם מקשים, איך הגמ' אומרת 'והיית אך שמח' לרבות לילי יום טוב, איך 'אך' בא לרבות? אבל הפירוש הוא לא כך, הלימוד של הגמ' הוא לא ממש"כ והיית אך שמח, אלא מהמלים והיית שמח. תניח את ה'אך', כי אכן 'אך' בא למעט, אבל שאלת הגמ' היא כך, הרי הפסוק ושמחת בחגך, שבעת ימים תחג לי"י אלד"ך, והיית אך שמח. עכשיו תניח את ה'אך', נחשוב שלא כתוב 'אך', אלא כתוב 'ושמחת בחגך והיית שמח', מה זה בא לרבות? הרי כבר כתוב 'ושמחת', למה אתה מוסיף 'והיית שמח'? התשובה היא, לרבות לילי יום טוב האחרון. עכשיו תגיד, אולי למעט לילי יום טוב ראשון? לכן הוא אומר 'אך'. דהיינו, לא שהלימוד בגמ' הוא מ'והיית אך שמח' ושהמלה 'אך' באה לרבות, אלא הגמ' בסה"כ הביאה את לשון הפסוק, אולם הלימוד הוא מהמלים 'והיית שמח', לא מה'אך'. ומי שיעיין יראה שזה מדויק בלשון רש"י [שם ד"ה לרבות לילי יו"ט האחרון], דהאי שמח למאי אתא, כיון דכתיב

הסוכות תעשה לך, ולמה לא זכר שמיני עצרת, ובעל כרחך שהוא בכלל חג הסוכות. ואף דכתיב 'שבעת ימים', מ"מ כיון דחז"ל דרשו 'והיית אך שמח' לרבות ליל יו"ט האחרון של חג, ואם כן כיון דמרמז ליל יו"ט האחרון, מכל שכן היום, דכבוד היום חמור מכבוד לילה. ובה א"ת שפיר מה שדרשו חז"ל ד'אך שמח' לרבות ליל יו"ט האחרון, ומקשין העולם הרי 'אך' הו' מיעוט בכל דוכתי, ולמה כאן הו' לרבות? ועוד קשה, מנא להו דהו' על ליל יו"ט האחרון, דלמא על יום האחרון. אך נראה דחדא קושיא מתורצת בחברתה. דבלילה הו' שפיר 'אך' למיעוט, דלא יהיה שמח כמו ביום, וממילא נשמע דביום חייב בשמחה, וממילא משמע דקאי על הלילה, ואז א"ת שפיר הלשון 'אך' למעט, דהכוונה למעט השמחה מביום, ומוכח ממילא דביום חייב בשמחה יותר. אבל אי נימא ד'והיית אך שמח' מרבה יו"ט האחרון ביום, קשה, הרי הו' 'אך' למעט, וכאן מרבה. ובעל כרחך דקאי 'אך שמח' על הלילה. וממילא כיון דנזכר רמז לשמיני עצרת בתורה, ולא זכרו לשם בפני עצמו, מוכח דשמיני עצרת הו' בכלל חג הסוכות. כך הוא אומר.

בשם הגר"א מפורסם תירוץ אחר לשאלה הזאת, מה זה 'והיית אך שמח' בא לרבות, הרי 'אך' זה בא למעט. מפורסם בשמו תירוץ, שכיון שבכל ימי חג הסוכות יש מצוה של שמחה, וביום האחרון הדברים מתמעטים, ביום האחרון אין סוכה, ואין ארבעת המינים, ואין שמחת בית השאובה וניסוך המים, א"כ נשאר ביום האחרון רק שמחה. אקרא לכם את לשונו בספר דברי אליהו [פרשת ראה], שבעת ימים תחג לי"י וכו' והיית אך שמח, ודרז"ל במס' סוכה דף מ"ח 'והיית אך שמח' לרבות ליל יו"ט אחרון של חג. ומקשים והלא אכין ורקין מיעוטיין הן. וי"ל דהנה בחג הסוכות יש כמה מצות שיש לשוש עליהם, סוכה לולב אתרוג הדס ושמחת בית השאובה, וכל אלה העניינים נוהגים רק בשבעת ימי החג. אבל ביום השמיני, אין עוד כל אלה,

לעיל מיניה ושמחת בחגך אלא לרבות שמחת ליל שמיני. דהיינו שהמלה שמח כבר כתובה. זה דבר אחד.

דבר שני, מה הגר"א מתרץ, שביום האחרון של סוכות, כבר אין לנו לולב ולא סוכה. וכי זה חידוש? זה לא חידוש. מה, רק עכשיו נודע לנו הדבר הזה? וכי חשבנו שסוכה יש שמונה ימים? הרי כתוב חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים, ולולב בכלל מן התורה המצוה רק ביום הראשון, א"כ מאי סלקא דעתך שהייתי חושב כך, הרי זה פשוט. בשביל זה צריך את המיעוט 'אך'? גם אם לא היתה כתובה המלה 'אך', לא הייתי חושב שסוכה תהיה שמונה ימים, מה פתאום שאגיד כך, מאי סלקא דעתך.

אבל בזכות הרב עידן אביטל יצ"ו, יש לי תירוץ לכך. הוא הראה לי שהרה"ג שמשון פינקוס זצ"ל, מביא את הגר"א הזה, אמנם הוא לא שואל את השאלות הללו, אבל הוא מסביר את הרעיון הטמון בדברי הגר"א. ולפי מה שהוא כותב, אם אכן הגר"א התכוון לכך, זה יתורץ יפה מאוד. בהתחלה הוא מסביר פה באריכות את העניין של המועדים, מה הפירוש 'מקראי קודש', שהמועדים באים לרומם את האדם ולקדשו. בכל חג יש דבר מעשי, שעל ידו יש את השמחה. בפסח, יש מצה. בסוכות, יש סוכה. בר"ה, יש שופר. בכל המועדים יש משהו, שהאדם נעזר בו, שע"י קיום אותם מצוות הוא מתקדש. ביום האחרון של סוכות, אין כלום. אין לנו שופר, ולא סוכה, ולא לולב, ולא שום דבר. חג זה בא להגיד, 'קשה עלי פרידתכם'. דהיינו, חג הסוכות הוא בעצם החתימה של כל המועדים, בו נגמרו כל המועדים. פסח הוא הראשון, ראשון הוא לכם לחדשי השנה, זהו חודש ניסן, והוא בבחינת לידה של האדם, בו עם ישראל נברא. חג שבועות זה מתן תורה, הוא בבחינת בן שלש עשרה למצוות. סוכות זה בבחינת חתונה, כמו חתן וכלה שנכנסים לבית, ובו אנחנו שמחים. אבל עכשיו מגיעים כל ימות השנה, ימים רגילים ופשוטים, א"כ אין לך בהם כלים. לכן הקב"ה אומר, בואו

נשמח ביחד כעת בשמיני עצרת, אבל בלי שום דבר, תתרגלו לשמוח בלי תוספות ודברים אחרים, ועי"ז תוכלו להמשיך בכך כל ימות השנה. אם הגר"א התכוון לזה, או אם אפשר להכניס זאת בדברי הגר"א, הרי שזה מצויין. מה אנחנו שואלים, שזה פשיטא? אלא, זה לא בא להגיד את הדין שאין סוכה ביום השמיני, בודאי שהדין הוא כך, אבל זה בא להגיד את הרעיון. והיית 'אך' שמח, שתשמח בלי הכלים, ועי"ז תוכל לעבוד את ה' בשמחה כל ימות השנה.

אקרא לכם אולי כמה קטעים מתוך דבריו, זה בספר שיחות של הרב הגאון שמשון דוד פינקוס זצ"ל על סוכות, דף קע"א. כל עבודת המועדות, התכלית היא להביא את האדם לדרגא של מציאות דקדושה. הימים טובים נקראים 'מקראי קודש', שהם הימים המקודשים של השנה. לעומת כל ימות השנה, בהם אדם לעמל יולד, הימים הטובים הם ימים של שביתה ממלאכה, מעין קדושת השבת. וכו'. מעגל השנה של המועדות, הוא מהלך בניין רוחני. תחילת העבודה בפסח, זמן הלידה של כלל ישראל. ושיא הפיסגה הוא שמיני עצרת, שהוא תכלית ההשגה, וכו'. מהלידה הרוחנית שבפסח, מתעלים לקבלת עול מצות, בר מצוה, בשבועות. אח"כ מגיעים לבניין בית בסוכות, כחתן וכלה הנכנסים לחופה, כך כנסת ישראל והקב"ה נכנסים אל תוך הסוכה. וזוהי הדביקות והקירבה בין השי"ת ובין ישראל. ומכיון שא"א להיכנס אל תוך הבית ברפש הבוץ שמחוץ, מתנקים ומיטהרים מהחטאים קודם לחג, בראש השנה ועשי"ת ויוה"כ. מהלך החגים הוא הבניין של היהודי ושייכותו להקב"ה.

אמנם, הבדל גדול יש בין כל המועדות ובין שמיני עצרת. בכל החגים אנו משתמשים בכלים בכדי להגיע להתעוררות והשפעה של קדושה. אכילת המצה בפסח, נהמא דמהימנותא, משפיעה את האמונה של יציאת מצרים. השופר נועד לזעזע ולשבור את הלב,

דברי חיזוק והתעוררות לקראת חודש מרחשון, התרחקות מהמכשירים המכשילים שבדורינו, והגברת כח הקדושה על הטומאה ע"י לימוד בספר הזוהר הקדוש.

נזכרתי ע"ז, בדברים שצריכים אולי לעורר עליהם. התחלנו פרשת בראשית, ויש שאלה במפרשים, למה מתחילים פרשת בראשית אחרי סוכות? הרי בראשית זו התחלה, והעולם נברא בראש השנה, א"כ היינו צריכים לקרוא בראשית בר"ה. למה זה כביכול לא מסודר נכון. היה צריך להיות שמר"ח תשרי, מראש השנה נתחיל בראשית. אולי ביום ר"ה צריכים לקרוא משהו מעניין היום, ביו"ט קוראים מעניין המועד, אבל בשבת לפני או אחרי ר"ה. כך נתחיל את השנה, שיהיה מסודר קריאת כל התורה, מראשית השנה ועד אחרית שנה, ונגמור את התורה בסוף חודש אלול. זו שאלה שעומדים עליה הרבה מפרשים, גם מהרי"ץ מדבר על כך בעץ חיים [שחרית ראש השנה דף ס"ה ע"ב], והוא אומר תירוצו על דרך הסוד.

כדי לתרץ את שאלה זו, נביא את דברי החיד"א בספר עבודת הקודש, מורה באצבע אות רצ"ח, וצריכים לקחת את הדברים לתשומת לב. אחר החג, חג סוכות נקרא סתם חג, וחודש מרחשון, יתאמן ביראת שמים ותלמוד תורה לשמה, כי הוא תחילת השנה, והוא סימנא טבא לכל השנה. יש עניין בימים האלה, להשתדל יותר ביראת שמים ובלימוד תורה לשמה, כי זאת היא ההתחלה. אם רוצים להצליח בכל ימות השנה, חשובה מאד ההתחלה. כמו שאם אדם מתחיל את היום ברגל ימין, הוא מצליח בכל היום. אבל אם אדם מתחיל את היום בעצלות, אם בבוקר הוא מתעורר ככה בקושי, יצה"ר מתגבר עליו, א"כ כל היום אח"כ הולך עקום. תמיד חשובה ההתחלה. אם אדם מתגבר כנגד יצה"ר כבר בתחילת היום, כל היום אח"כ ממשיך בסדר. לכן גם חשוב שקימת האדם בבוקר תהיה בקדושה ובטהרה, בפרט אם הוא מכין מים לנטילת ידים ליד המטה, כך שהוא יכול ליטול ידיו מיד כשקם, א"כ הוא מקדש את כל היום. אמנם כל

ולעורר בתשובה. "בהמצאו" של עשי"ת, משפיע קירבת השי"ת בהיותו מצוי אלינו. ושלימות הטהרה של יוהכ"פ היא ע"י מקוה ישראל ה'. כך מתעלה היהודי מחג אל חג, ובמיוחד בסוכות מתחזקת הקירבה והדביקות ע"י הנענועים של ארבעת המינים וע"י הישיבה בסוכה בחברת האושפיון קדישין.

כשנשלמו שבעת ימי סוכות, אומר הקב"ה לישראל, קשה עלי פרידתכם. כשתעזבו את שבעת ימי החג, אתם עלולים להתנתק ולהתרחק. הוא נותן פה משל, החגים דומים לרכבת הנוסעת ונושאת את יושבי הקרנות, אך האמת היא שהקטר הוא הסוחר את כל הרכבת כולה. אך כיצד תיסע הרכבת אילו ינתקו ממנה את הקטר? כמו חולה המחובר למכונת הנשמה, שמבלעדי המכונה ישאר כל הגוף משותק. כך היא הסכנה והקושי של פרידת ישראל מהמועדות.

ולזה נועד היו"ט של שמיני עצרת. כדברי הגר"א, והיית אך שמח, ממועט מכל הכלים של העבודה, יו"ט בלי לולב ובלי סוכה, יו"ט של שמחה ללא כלים והשפעה מבחויץ. אך שמח, מיעוט כל הכלים וריבוי ליל יום טוב האחרון לשמחה. העבודה של שמיני עצרת היא להיות קרוב אל ד' יתברך ודבוק בו, בלי מצוות מעשיות של האיברים. להמשיך להחיות את הגוף בלי מכונת הנשמה. ההשפעה של יו"ט שמיני עצרת, היא למשך כל ימות השנה. זהו שיא הדביקות בין כלל ישראל להקב"ה. המבחן האמיתי של האדם עצמו, בלי תנא דמסייע. בזה נבנה האדם השלם למשך ימות החול של כל השנה. והוא מקשר זאת לנאמר בזוה"ק, שכל השערים נפתחים בשמיני עצרת, מפני שהוא יום של שמחה. כח ההשפעה של ההתרחקות והשמחה, גדול מכל הימים האחרים. ובכן, ב"ה ששערי תירוצים לא ננעלו.

מתעורר יותר בקלות, אבל עניין הטומאה זה דבר חמור גם לאשה. דהיינו, אם היא רואה דברים כאלה, או נמצאת במקומות כאלה, כבר אינני מדבר על קניונים וכל מיני מקומות של טומאה ופריצות, שהיא מילתא דפשיטא, בזה אין שום הבדל בין אשה לאיש. בכגון דא, מה שאסור לאיש, אסור גם לאשה. הדבר מפורש בפוסקים. עאכ"ו אשה מעוברת, שמזיקה לנצח גם לעובר רח"ל. וכדאי להביא מש"כ בספר מעלות המדות, מעלת יצר טוב דף רי"ב, המעלה השש עשרה. הוא כותב מפורש [מדת יצר הרע], בני, תשמרו עצמכם מן העריות, מפני שהאדם מתפתה אחריהן ונפשו של האדם מחמדתן ביותר. וכל מי שמתפתה אחריהן, סופו נטרד מן העוה"ב, מפני שהיא מן המצות החמורות שבתורה. הוא מביא שאלה, בשני פסוקים בתורה בפרשת אחרי מות כתוב ז' שמרתם, לפני פרשת העריות ואחרי כן, ולכאורה זה נראה מיותר. תדע שכן הוא, שהתורה ריבתה על העריות, שמירה לפנייהן ושמירה לאחריהן. לומר שיהא אדם נזהר ונשמר מהן ביותר. שמירה לפנייהן, דכתיב [ויקרא י"ח, ה'], ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני יי. שמירה לאחריהן דכתיב [שם בפסוק כ"ז], ושמרתם אתם את חקתי ואת משפטי ולא תעשו מפל התועבת האלה האזרח והגר הגר בתוככם. שתי שמירות הללו למה? הוא אומר כך, שמירה לאיש, ושמירה לאשה. שנשים לא יחשבו שאצלם לא צריך להישמר, דהיינו לעשות כל מיני הרחקות וסייגים. צריך שמירה. שהאדם ישמור את עצמו, וגם האשה. שמירה מאשתו, ושמירה מאשה אחרת. דהיינו בזמן של ריחוק, אז גם מאשתו. שמירה בעינים, ושמירה בלב. שמירה בשפתיים, ושמירה במעשה. וכו', הוא מאריך פה עוד בעניין זה.

בכל אופן, שלא יחשבו שח"ו אצלן אין איסור, ושלחן מותר להשתמש במכשירים האלה, כי אין הבדל. כמו שהדבר אסור לאיש, כך הוא אסור

ההתחלות קשות, ההתחלה קשה, אבל זה מיקל על ההמשך. א"כ הוא אומר, ועתה כי קרוב הוא לעשרת ימי תשובה, צריך להורות ולהראות כי כל מה שעשה לא היה לפני ח"ו, ואם עתה יתחיל לפרוק עול ויתרשל מעבודת ה', לא לרצון יהיה ח"ו. לכן אדרבה, יעשה סימן טוב לכל השנה, ירוץ כגיבור בעסק התורה והמצוה כיד ה' הטובה עליו. דהיינו, בימים הנוראים ואח"כ בחג הסוכות, כל אדם משתדל להתעורר בעבודת ה', כל מה שהוא יכול, אבל עלול להיות מצב שאחרי כן 'נשכח כל השבע'... אדם קיבל על עצמו קבלות טובות, לפחות קבלה אחת ביום הכפורים, ועד לשנה הבאה, אולי הוא יזכור זאת ביום הכפורים הבא ויעשה תשובה על כך שהוא לא קיים את הקבלה... א"כ מה עשית? והסיבה היא, כי שוכחים מהר. לכן כל אדם צריך לרשום לו זאת, שלא ישכח, לבל ילכו וייעלמו מעיניו.

ובפרט, דיברנו על הנושא של המכשירים הטמאים, "המכשילים" החדשים שלצערנו רק מוסיפים והולכים. צריכים לדעת, זה אחד הדברים המונעים את הקדושה. גדולי הדור הכריזו מלחמה נגד זה, וחשוב מאד לא לקרר את העניין הזה. מי שמזלזל בזה, מי שמחפש לו כל מיני היתרים, או כל מיני צדדי היתרים, הוא בבחינת בן בליעל, שמקרר את האמבטי. אלו דברים חמורים מאד, שאי אפשר לעבור עליהם לסדר היום. אינני רוצה להזכיר את שמות המכשירים האלה, בעבר הזכרתי אותם [בדרשת מרן שליט"א במעמד הגדול של הקבלת פני רבו, חוה"מ סוכות ה'תשע"ג] אבל אולי עדיף שלא להזכיר את שמם הטמא בכלל. כולם יודעים במה המדובר, לא כדאי להזכיר אותם.

אבל הוסיפו לי פה איזה דבר, שצריך לעורר עליו. ישנם כאלה החושבים, שכל זה מדובר לגבי גברים, אבל לא לנשים ובנות. כביכול הן לא צריכות להימנע, כי הן חושבות ששמירת העיניים זה רק לגברים. זו טעות גדולה. דהיינו, בודאי שיש הבדל בין אשה לאיש, האיש

מכל העמים, להבין את המעלה שהקב"ה בחר בעם ישראל יותר מכל אומות העולם, ונתן לנו את תורתו. להבין את משמעות הדבר. להרגיש את יחודו של עם ישראל כלפי כל אוה"ע. שנרגיש את 'אתה בחרתנו מכל העמים'. שנרגיש, הנה אנו מתחילים עכשיו את השנה החדשה אחרי סוכות, מה התורה של עם ישראל נותנת לנו, מהי התורה של עם ישראל. ובפרט העום, שאנחנו נמצאים בימי געש ורעש, כל העולם גועש ורועש. וכבר בזמנו אמרנו, שזה מה שאנו אומרים בתפילה 'חפרה הלבנה ובושה החמה כי מלך י"י צבאות בהר ציון ובירושלם'. 'חפרה הלבנה', הכוונה לאלו המונים את השנים ללבנה, דהיינו בני ישמעאל. 'בושה החמה', אלו הנצרים, שהשנים שלהם הם לפי ימות החמה. בד"כ מפרשים שהכוונה על עובדי החמה והלבנה ממש, אבל זה כבר כמעט אינו קיים בזמנינו. חושבני שאין היום בעולם עובדי ע"ז כאלו, ואם יש הרי שהם מעטים מאד. יותר מסתברא שכוונת נבואת ישעיהו הנביא היתה, בכל אופן בדורות הללו, ש'חפרה הלבנה היינו, שהערבים שהם שונאי ישראל, עושים ככל שביכלתם להרע לישראל מרוב שנאתם, הם יהיו 'חפרה', לשון בושה וכלימה. אבל הבושה שלהם תהיה יותר גדולה משל הנצרים. וחפרה זה כמו אדם שנחפר ומתחבא, כאדם שמתבייש שאינו רוצה שיראוהו. הנצרים המונים לחשבון החמה, הם התביישו, אבל הערבים יחפרו, כי הם יותר שונאים את עם ישראל מכמה וכמה סיבות. ראיתי סיפור המובא בספר ניצחון ישן, כתוב כך, מעשה בקיסר אחד, שרצה לנסות ולידע, איזו אמונה טובה ומעולה. ואיזו היא יראת ה' האמיתית. אם אמונת ישראל, או אמונת נצרים, או אמונת ישמעאלים. הוא רוצה לחקור ולברר זאת. מתוך הסיפור תבינו, איך שהישמעאלים והנצרים מודים ויודעים שבעצם עם ישראל הוא המקור, שהתורה ניתנה לעם ישראל על ידי משה רבינו, והם בעצם רק שינוי שנעשה בהמשך, ושהם במדרגה שנייה. מה עשה. לקח אחד

לאשה. צריכים בכלל להתרחק מדברים אלו כמטחוי קשת.

אחת העצות לזה, בדור כ"כ טמא ומטונף, שבגדר כמו חובה, אדם יחייב את עצמו לקחת תרופה בכל יום. והתרופה הטובה היא, בלימוד הזהר הקדוש. כמו שלוקחים ויטמין לשמירה על הבריאות, צריך לקחת כל יום לפחות עמוד אחד בזהר. מי שיכול עוד יותר, אדרבה. והדבר בדוק ומנוסה, כפי שאמרנו, שזה בבחינת תרופה. אפשר להגיד עוד שזה בבחינת אקונומיקה, מלבין מנקה ומוציא את כל הפסולת, מבער את הכל, ומקדש ומטהר את האדם. והנסיון הוכיח. כל יום ללמוד עמוד אחד לפחות, בספר הזהר הק'. ובבוקר זה הכי טוב, כמו שאמרנו שהוא מתחיל את היום בקדושה.

ראיתי מעשה שמביאים בשם ספר ליקוטי סיפורים ופרלוב, דף פ"ז, שפעם נזקקו בני עיירה הסמוכה לזמבין רב חדש. חיפשו רב, ויש מועמדים. הגיע אליהם מועמד אחד, ודרש לפניו דרשה. ממש פה מפיק מרגליות, דרשן שידע לדבר יפה. חשבו לקבל אותו כרב. אבל הפריע להם דבר אחד, הם שמעו מפיו איזה מלים שהם לא כל כך, דיבורים המראים שחסר קצת משהו ביראת שמים שלו, והסתפקו אם לקבל אותו או לא. פנו בני העיירה לרב החסיד רבי אברהם. אמר להם, תבדקו את ארון הספרים בבית שלו, תראו אם יש לו זוהר. אם נמצא ספר הזהר, תקחו אותו. ואם לא, לא. חיפשו ולא מצאו. א"כ מובן שחסר לו ביראת שמים, אם אינו משתמש בתרופה ובעצה הזאת. אכן לא נמצא בביתו ספר הזהר, ויהי הדבר לפלא.

מעשה שהיה הממחיש את ברכת "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו".

התחלנו ספר בראשית, ואנחנו מברכים לפני שקוראים בתורה, אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו. אמרנו שצריכים לעשות את המצות תמיד בשמחה, א"כ צריך גם לברך בשמחה. לכן צריך לדעת מהו 'אשר בחר בנו

בשר החזיר. ואיך יתכן שיהיה שליח אלד'ים. איך בן אדם כזה יכול להיות משיח? א"כ אמונת הישמעאלים זה שטויות, ועדיף לי להיות יהודי. על כן אמונת ישראל טובה מזה.

הניח הקיסר אז אותו, והלך לישמעאל, ויאמר לו לעשות כמשפט הראשון, לעזוב יראתו, ולברור לו או אמונת ישראל או אמונת נצרים, או יסבול מיתה משונה. אז נשתנו רעיוניו, ודמעות זלגו מעיניו. מעניין שהיהודי לא בכה בכלל. היהודי ישר אמר לקיסר, אינני מסכים. אבל הם, כבר על ההתחלה בוכים ומתחילים לרעוד. ופרס ידיו לנגד הקיסר, ובכה ויאמר, למה יעשה אדוני ככה להכריח אותי, ולהעבירני על דתי, [מרן שליט"א אומר זאת בכינוי, 'להכריח אותו' וכו'], שבה נתגדלתי ונתרומתי. ותורתו אמת וישרה, זכה וטהורה, יפה וברה. ואין כל התורות צרופות כתורתנו המעולה, ועליה אעשה כלה. ויחר אף הקיסר על מליו, ויצו להסיר את ראשו מעליו. וירא כי שלף הקוסטינר חרב, ותבוא חרטה בליבו, ויבקש להרחיב לו זמן עד למחר, ואז יבחר. וניתן לו שאלתו, ונעשית בקשתו. למחר, צעק בקול רם ואמר, ה' אלד'י אברהם, אָבִי־אָבִי ישמעאל, אלד'י ישראל הוא הצור תמים, בורא כס והדומים, מי זה אברהם אבינו? סבא של ישמעאל. אותו אבחר לחלקי ולגורלי, אני עבדו והוא אֱלִי. ועבודת יש"ו עוון וזימה, אינה שווה למאומה. ואין תורת מאמיניו תמימה, רק בושת וכלימה. שקר ומעילה, כי הוא נצלב ונתלה. ולא יכול להציל את עצמו, ואיך יושיע את עמו. ובעודנו חי לא נמלט, ומיד רודפיו לא פלט. ואיך אעבוד אותו במותו, עם העובדים אותו. הרימותי את ידי, די שאהיה יהודי. גם הוא רוצה להיות יהודי.

כעת עושה הקיסר חשבון, כשמוע הקיסר כך, שהיהודי רצה למות על תורתו, ולא רצה לזון הנה והנה מאמונתו. והכומר והישמעאלי, שניהם כפרו בהבלם והודו לאמונתנו. אז בחר

מישראל, ואחד מנצרים, ואחד מישמעאלים, ויתן אותם בבית הסוהר כל אחד לבד. וילך אל כל אחד ואחד לבדו, לומר לו שיחליף אמונתו באמונה אחרת, ואם לאו יחתוך את ראשו.

וילך תחילה אל היהודי, ויאמר לו, לבחור דת נצרים או חוק ישמעאלים, או ינתק אותו אבר לאבר, רח"ל. ויען היהודי ויאמר לקיסר, חס וחלילה לי שאניח אלודי מחוללי, צורי ואלני. אלד'ים חיים ומלך עולם, ואדבק באמונת פגר ומת. רומז לנצרי ולישמעאלי. דע, כי על תורת אלד'ינו ועל ייחוד מלכנו, ועל קידוש שם יוצרנו, אסבול אלף מיתות זו אחר זו, ואקיים מה שנאמר כי עליך הורגנו כל היום. זו היתה התשובה של היהודי. כשראה הקיסר כי לא יכול לו להעבירו על דתו, ולא קם ולא זע מתורתו, ויביאהו על פתח קברו, וחרב הקוסטינר, דהיינו שר הטבחים, שלופה על צווארו, לאיימו ולצער. ולא חש היהודי על דבריו לשכוח צורו. אז הניחו הקיסר, וילך אל הכומר הנצרי, ויאמר לו להיות יהודי, או ישמעאלי, או ישא מיתה קשה. ניאץ בליעל דבר זה לעשותו, וידבק מאד בשקר אמונתו. ויבך ויתחנן לקיסר להניחו בדתו, כי האמת והיושר איתו, ועל כן סבל יש"ו מיתתו לפדות אותו, ושאר חטאים כמוהו להביאם במחיצתו. וצוות מאד, ויוסף דברתו. והקיסר זעף לקראתו. ויאמר, לקצר אמרתו, ולגלות לו עצתו. אם ישנה, יכתב להחיותו. אם אתה מחליף את הדת שלך, אתה חי. ואם לא, אחת דתו להמיתו. כשראה הכומר כי הקיסר העיר את כל חמתו, וכי כלתה אליו רעתו, בחר לו בחיים ויאמר, מאחר שהוכרח לעזוב דתו, רצונו להיות יהודי ולא ישמעאלי. אם אין ברירה, עדיף להיות יהודי. כי אין תועלת וממשות באמונה הישמעאלית, כי מחומט אלוה שלהם. מחומט הכוונה מוחמד אבל הוא קרא לו מחומט, כמו החומט והתנשמת הטמאים. נשתכר ביין, ונשלך באשפה, ובאו החזירים ונברו באשפה, ומצאוהו וגררוהו וסבבוהו ומיתוהו ויאכלוהו. על כן לא יאכלו בני ישמעאל את

אומרים 'לעומתם משבחים ואומרים'. מהרי"ץ [עץ חיים ח"א דף ל"ג ע"ב] כבר עמד על זה, והוא אומר ש'לעומתם' אינו חלק מנוסח 'משבחים ואומרים'. יחד מתנשאים לעומתם, עד כאן אומר הש"צ. והציבור עונים משבחים. ואין לומר לעומתם משבחים, דלשון הפסוק ביחזקאל (א', כ'), והאופנים ינשאו לעומתם, הרי דתיבת לעומתם דביקה עם ינשאו. א"כ זה לא 'לעומתם משבחים', אלא 'מתנשאים לעומתם'. ה"נ לעומתם דביקה על תיבת מתנשאים. גם הרד"א כן כתב ע"ש, מסכים למנהגינו.

אבל מהרי"ץ לא הסביר לנו למה אנחנו צריכים לומר 'משבחים ואומרים', מדוע שהש"צ לא ימשיך להגיד זאת. הש"צ יגיד 'לעומתם משבחים ואומרים', ואנו נגיד 'ברוך כבוד י"י ממקומו'. כמו שעושים בעדות אחרות.

למעשה, המנהג שלנו מפורש בהדיא ברמב"ם בסדר התפילה [סוף סדר אהבה]. אמנם הרמב"ם לא מסביר למה, אבל כך הוא מסדר בפשיטות. הוא אומר כך, בעת ששליח ציבור אומר בברכה זו וקרא זה אל זה, כל העם עונים קדוש קדוש קדוש וכו'. וכשהוא אומר איה מקום כבודו, כל העם עונים משבחים ואומרים ברוך כו'. וכשהוא אומר בחיינו ובימינו, כל העם עונים אמן. וכשהוא אומר ע"י דוד משיח צדקך, כל העם אומרים ימלוך י"י לעולם. א"כ הרמב"ם כותב זאת במפורש.

בבית יוסף ריש סי' קכ"ה, הוא מדבר בדברים הקשורים לעניין זה, והוא מדייק מלשון הטור שאת נוסח 'נקדישך ונעריצך' אומר רק הש"צ, כמו המנהג שלנו, והציבור עונים 'קדוש קדוש וכו'. דהיינו הציבור לא משתתף איתו באמירת נקדישך ונעריצך. הוא מסביר שזה כמו קדיש, כמו שיתגדל ויתקדש שמים רבא' לא אומרים כל הציבור איתו ביחד, ממתנינים עד אמן יהא שמיא רבא, א"כ אותו הדבר לגבי הקדושה. הוא מביא שכך גם לשון הרא"ש, משום מה את הרמב"ם הוא לא מזכיר, בכל אופן כך נראה

לו הקיסר את אמונת ישראל בעצמו. ונתגייר הוא, והכומר, והישמעאלי. והיו גירי צדק ואמת. זה מה שכותב הרמב"ם בסוף פרק י"א מהלכות מלכים, שבעז"ה כשיבוא משיח צדקנו, כולם יכירו וידעו כי שקר נחלו אבותיהם. ולצערינו אנחנו בעוה"ר שכל העולם מתקומם על עם ישראל, 'בכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו', אבל בסופו של דבר יהיה כמו שאמרנו, וחפרה הלבנה ובושה החמה כי מלך י"י צבאות בהר ציון ובירושלם ונגד זקניו כבוד'. דהיינו, בסופו של דבר כולם יכירו את האמת, ונגד חכמי ישראל יהיה הכבוד. שנדע שהשקר עומד להתברר בעולם, וכל הדברים שעושה הקב"ה, הם רק כדי לנסות אותנו.

מדוע אומרים בקדושה 'משבחים ואומרים ברוך כבוד י"י ממקומו', ולא כנוסחת העדות האחרות. המתפלל יחיד או כשאר מניין, האם בקדושת יוצר וקדושת ובא לציון, עדיף לומר קדושת י"י צבאות וכו' או שעדיף לומר את הפסוק בשלמותו ובטעמי המקרא. האם "ברוך כבוד י"י ממקומו" הוי דבר שבקדושה, ולפי"ז ישוב לנוסחתנו דלעיל.

לפני שנסיים, ברצוני לדבר על עוד נושא אחד שנשאלתי עליו, בעניין הנוסח שלנו בקדושה. אנו אומרים נקדישך ונעריצך וכו' וקרא זה אל זה ואמר, ועונים 'קדוש קדוש קדוש י"י צבאות וכו'. אח"כ עונים 'משבחים ואומרים ברוך כבוד י"י ממקומו'. שאל השואל, מדוע אנו אומרים 'משבחים ואומרים', הרי בקהילות אחרות אומרים רק ברוך כבוד. לכאורה ה'משבחים ואומרים', אינה חלק מהאמירה. כמובן השאלה היא על נוסח בלדי. ולמעשה, זה קיים גם בקדושה שביוצר אור, 'כולם כאחד עונים ביראה ואומרים, קדוש קדוש קדוש וכו'. ואח"כ 'והאופנים וחיות הקודש יחד מתנשאים לעומתם', והציבור עונה 'משבחים ואומרים ברוך כבוד י"י ממקומו'.

קודם שנמשיך לנקודה שלנו, ישנם כאלה המחברים את 'לעומתם' ל'משבחים ואומרים',

ומעיקר הקדושה היה לנו לומר מיד אחר שסיים הש"צ מחיה המתים, קדוש קדוש וכו'. אלא שאין קדושה בלא הזמנה. ולכן מקודם הש"צ מזמין אותנו לומר קדוש, ולזה אמר מקודם נקדישך ונעריצך או נקדש את שמך, וזהו הכנה והזמנה לומר קדוש. כמו שקודם 'אמן' יהא שמיה רבא' שהוא עיקר הקדיש, אומר הש"צ קודם יתגדל ויתקדש, שהוא ג"כ הכנה והזמנה. אח"כ הוא אומר, והנה רבינו הבית יוסף כתב, אין הציבור אומרים עם הש"צ נקדישך, אלא שותקים ומכוונים למה שש"צ אומר עד שמגיע לקדושה, ואז עונים הציבור קדוש, עכ"ל. וכו'. אבל, הוא אומר, בכל מדינתנו אומרים הציבור ג"כ נקדישך או נקדש, ואין קפידא בזה, ואנחנו כולנו מזמינים עצמינו לקדושה. ולפי זה היה לנו לומר גם לעומתם ברוך יאמרו, וכן ובדברי קדשך וכו', וזה אין אנו נוהגים. והוא אומר, וי"ל דרק קודם הקדושה אנו מזמינים עצמינו וכו', והיתר לא.

לענייננו, הרי כידוע יש מחלוקת גדולה בין הפוסקים, ומהרי"ץ מביא נידון זה פה, האם יחיד אומר קדושה או לא? הכוונה לקדושה של יוצר אור, ושל ובא לציון. דהיינו, לגבי נקדישך ונעריצך פשוט בכל הפוסקים, אין בזה חולק, שאי אפשר לומר זאת ביחידות. אם אין עשרה, לא אומרים קדושה. אבל ביוצר אור, אם אדם מתפלל ביחידות ממש, או אם אין מניין בבית הכנסת, מה עושים? אנחנו נוהגים לומר קדושת י"י צבאות. אבל בפוסקים, יש אומרים שמותר בכלל להגיד, כי הם סוברים שכיון שאני אומר רק את מה שהמלאכים מקדשים, אני לא מדבר עלינו, א"כ מותר לומר. הרמב"ם בחיבור כותב, שבשהוא מגיע לקדושה, מדלג את הקדושה. דהיינו סובר הרמב"ם, מה שנוגע לקדושה, צריך לדלג. וכך יש גם בגאונים, ויתירה מכך כתוב בגאונים, לא רק שצריך לדלג את הקדושה עצמה, אלא גם את כל מה שנוגע למלאכים, היחיד אינו אומר. אבל, הרמב"ם בתשובות חזור בו, והוא אומר שמותר גם ליחיד לומר קדושה,

מדברי הטור, ומדברי הרא"ש שכותב, דבר פשוט הוא שאין לומר קדיש עם החזן, כי אין אומרים קדיש אלא בעשרה, וצריך להבין לחזן ולענות אמן אחריו. כמו כן בקדושה אומר החזן נקדישך וכו', עד שמגיע לקדוש, ואז עונים הציבור קדוש. אומר הבית יוסף, מה לגבי לעומתם משבחים ואומרים, ונראה דכן יש לעשות כשאומר החזן לעומתם משבחים וכו', שותקים, עד שמגיע לברוך כבוד י"י ממקומו, ואז הם עונים. זה לפני נוסח הספרדים והשאמי. וכן כשאומר ובדברי קדשך, שותקין עד שמגיע לימלוד י"י, ואז עונים. אח"כ הוא אומר שהדבר לא כ"כ ברור.

בערוך השלחן ריש סימן קפ"ה, מסביר דבר מעניין. הוא כותב כך, שלש קדושות יש בסדר התפילה. אחד ביוצר אור, השני בשמונה עשרה, והשלישי בזבא לציון. אבל יש הבדל ביניהם. קדושת יוצר שאנו מספרים איך שהמלאכים מקדשים שמו יתברך. וקדושת ובא לציון נתקנה משום לימוד וכו'. והקדושה העיקרית היא בתפילת שמו"ע, בברכת אתה קדוש, וזהו שאנו מקדשים שמו יתברך. ולכן אנו מחוייבים לעמוד בקדושה זו וברגליים מכוונות, כמו בתפילה ממש, משא"כ בשתי קדושות האחרות. בתפילת שמו"ע הקדושה שלנו היא יחד עם המלאכים, כמו שאנו אומרים בשבת במפורש 'כתר יתנו לך וכו' מלאכים המוני מעלה עם עמך ישראל', מדובר גם על המלאכים וגם עלינו. ביוצר, אנחנו לא מערבים את עצמנו, אנו רק מספרים 'אשר משרתיו עומדים ברום עולם, ומשמיעים את קולם יחד וכו', להקדיש לצורם בנחת רוח וכו', כולם כאחד עונים ביראה ואומרים'. הם, לא אנחנו. בזבא לציון, שם בכלל זה רק סידור של פסוקים. זבא לציון גואל', ואתה קדוש', וקרא זה אל זה ואמר', מדובר על המלאכים, וזה עוד יותר לא מתייחס אלינו. לכן יש הבדל ביניהם. בקדושה שבשמו"ע חייבים לעמוד, וב'יוצר' ו'זבא לציון', יושבים, כי זה לא עיקר הקדושה. והוא מוסיף ואומר כך,

כמה מקומות בתפילה. בכל המקומות הללו, מה שאנו אומרים דבר בתורת פסוק, לא עושה שהדבר לא יהיה תפילה. אם אנחנו אומרים בתפילה דברים עם טעמי המקרא, אין פירושו שזו לא תפילה. ממילא לפי"ז, יש ערעור, ויותר טוב להגיד קדושת יי, מאשר להגיד זאת בטעמים. כי מה שהופכים את האמירה מאמירה רגילה לפסוקים, לא עושה שזה לא יהיה תפילה, כי הרי יש תפילות שכן אומרים אותם עם טעמים, ממילא גם זה יכול להיחשב תפילה. לכן היעב"ץ שם מדייק, שהם לא התכוונו לטעמי המקרא ממש, אלא לטעמים שלומדים בבית. כנראה היה להם סגנון אחר של טעמי המקרא. גם בתשובת הרשב"א ראיתי, שהוא כותב לומר זאת כמו הטעמים שאומרים בבית הספר. משמע שאצלם היה למארי טעמים, לא כמו הטעמים הרגילים. אצלנו זה ידוע. הטעמים שקוראים בס"ת בשבת, זה לא כמו שהמארי מלמד. המארי מלמד ניגון פשוט, בלי סלסולים. אולי רק כשהוא מלמד ילד לקרוא בספר תורה הוא מסלסל. אבל הלימוד של כל ימות השבוע, היה ניגון פשוט. אני מדבר על מה שהיה בעבר. כל ימות השבוע המארי היה מלמד ניגון פשוט, הכי הרבה ביום חמישי הוא היה מלמד את הניגון בסלסול. יש כאלה שיש להם ביום ראשון ניגון אחד, ולכל ימות השבוע ניגון אחר, וביום חמישי ניגון אחר. שלש ניגונים בלימוד של תשב"ר. האשכנזים כבר לא יודעים את זה, אבל כך היה אצלם בעבר. היעב"ץ אומר, אנחנו לא מכירים את הניגון הזה, לכן 'נפל פיתא בבירא'. אני אומר זאת ממש בצמצום, בלא ניכנס לפרטי הפרטים, אבל בכל אופן העצה הזאת אינה כ"כ פשוטה. א"כ נשאר לנו רק העניין הזה, כמו שאנו אומרים, קדושת יי צבאות וכו'. יש פוסקים האומרים, לדלג בכלל, גם את קדוש וגם את ברוך. יש פוסקים האומרים לומר רק את המלה 'קדוש', בלי ההמשך. וכן 'משבחים ואומרים, ברוך'. בלי להמשיך 'כבוד יי ממקומו'. אלא אומרים 'לאל ברוך נעימות יתנו'. הם מחשיבים

ומהטעם הזה. וכך כותב בנו רבינו אברהם, שאבא מארי חזר בו בתשובה, ראיתי תשובה בכתב ידו שחזר בו, והוא אומר את החילוק הזה, כיון שכאן אנו לא מקדשים אלא רק אומרים מה שהמלאכים מקדשים. וב"בא לציון, זה פסוקים שהם מסודרים. אפשר לראות זאת בבארות יצחק ח"א דף קמ"ג, הבאתי בשמו שהוא אומר כך, הרבה מן החכמים חשבו שקדושת היוצר וקדושת סדר יומא הוא דבר מיוחד לציבור ואינם ראויים ליחיד, לאמרם ז"ל כל דבר שבקדושה לא יהא בפחות מ'. ואבא מארי ז"ל פירש זה בקדושת היוצר, ואמר בספר אהבה ומדלג היחיד הקדושה. וחזר בו מזה הלכה למעשה, ושמעתי מפיו וראיתי תשובה בכתב ידו למי ששאל בזה העניין, שבקדושת יוצר הוא סיפור איך מקדישין המלאכים, וקדושת סדרא דיומא הוא קריאת פסוקים כמי שקורא בספר ישעיה ובספר יחזקאל. ואין הכוונה באמרם שהקדושה לא תהא בפחות מעשרה אלא אם נקדיש אנחנו בקדושת התפילה, שאנו אומרים בה נקדישך ונעריצך וכו', כקדושת המלאכים. ואח"כ אנו מזכירים קדושת המלאכים ואומרים בכתוב וכו', לא שנהיה מספרים איך יקדישו המלאכים. כן הורה ז"ל ועליו אנו סומכין עכ"ל. בכל אופן, למסקנא, אנחנו הולכים לחומרא. בשו"ע מובא עוד דעה, שאפשר לומר זאת בטעמים. השאלה מה יותר טוב, להגיד קדושת יי, או להגיד זאת בטעמי המקרא. לכאורה, שם אני אומר ממש את הקדושה, אבל אני אומר זאת בדרך של פסוק. כך מובא בשו"ע, ולכאורה אפשר לחשוב בהשקפה ראשונה שזה יותר טוב מאשר לומר קדושת יי צבאות, כי פה אומרים ממש את הקדושה. אבל היעב"ץ [בספרו מור וקציעה] מערער על כך. לא רק כאן שאומרים זאת בדרך של פסוק, אלא גם בפיסקאות אחרות בתפילה שאומרים אותם כדרך פסוקים. פה הוא מזכיר את ק"ש, שיש נוהגים לאומרה בטעמים, כמו שכתוב בשו"ע. וגם אנחנו אומרים את שירת הים כבטעמי המקרא, וכן פרשת העקדה, ובעוד

עבדך משיח צדקך, זה כבר תהלים, כדבר האמור בשירי קדשך על יד דוד עבדך משיח צדקך. א"כ פה בודאי שזה לא שייך לקדושה, כי ימלוך י"י זה במזמור תהלים, פה אין שום צד להגיד שזה קדושה, לכן כאן לא היו צריכים לעשות איזה סימן או הבחנה שזה לא חלק מהקדושה. דבר זה ברור מאליו, כי זה מובדל בכך שאינו בנביאים, ובודאי שזה לא שייך לקדושה. משא"כ על 'ברוך כבוד', היה מקום לטעות, כיון שזה נאמר במרכבה של יחזקאל אולי זה כן נחשב כדבר שבקדושה, לכן פה עשו הכר, מוסיפים 'משבחים ואומרים', להראות שזה לא ממש קדושה, ואפשר לומר זאת אפילו ביחידות. ואולי יש בכך עוד נפק"מ להלכה ולמעשה לדברים אחרים.

חלק השו"ת:

שאלה א': מהיכן בא נוסח קדושת י"י צבאות? תשובת מרן שליט"א: נוסח זה לא נמצא בספרי הפוסקים, רק בספרי חכמי תימן בתפא"ל. מהרי"ץ מביא את זה, והוא כותב זאת בשם מהר"י צעדי, אבל זה נמצא גם בתכאליל הראשונות. זו מסורת של חכמי תימן מדור דור. וזהו אחד מן הדברים שלא התגלה לנו מקורו עד היום, אבל הדבר מתקבל מצד עצמו. זה נמצא רק אצל התימנים. הדבר כתוב בספרי חכמי תימן כבר מאות שנים. אבל לא מזכירים מי הראשון שייסד זאת, ועל פי מי. וזה גם לא לפי הרמב"ם, לא כהרמב"ם בחיבור שאומר לדלג, ולא כהרמב"ם שחזר בו בסוף וסובר שמותר להגיד את הפסוק במלואו. אבל אבותינו סוברים שאסור, ולא בגלל שכתוב בחיבור שאסור, כי הרמב"ם עצמו חזר בו. בעצם הם עשו דבר שגם הרמב"ם לא כתבו. הרמב"ם אמר לדלג, והם אמרו קדושת י"י צבאות, א"כ רואים שהיה להם מקור אחר. וכמו שאמרנו פעמים רבות, שמנהגי אבותינו אינם עפ"י הרמב"ם, אלא שהמנהגים שלהם התאימו לרמב"ם, לכן זה יכול להיות לפעמים שונה. כנראה זה מהגאונים.

גם את 'ברוך' כדבר שבקדושה, שא"א להגיד זאת אלא רק בעשרה. אבל אנחנו אומרים קדושת י"י צבאות וכו' במקום קדוש קדוש וכו', ואת 'ברוך כבוד י"י ממקומו' אנו אומרים רגיל. לא משנים. כי לדידן, איננו מחשיבים זאת כדבר שבקדושה.

חושבני שהסיבה לכך היא, וכאן חזרנו לשאלתנו הראשונה. דהיינו, 'קדוש' זה ודאי קדושה, לכן אנחנו אומרים 'וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש וכו'. אבל, כדי שנבחין, ש'ברוך כבוד י"י וכו' זה לא קדושה, לכן מוסיפים ואומרים 'משבחים ואומרים'. כלומר, להגיד זאת בצורה של אמירה. 'משבחים ואומרים', דהיינו המלאכים משבחים ואומרים ברוך כבוד י"י ממקומו. אם היינו אומרים מיד 'ברוך כבוד', היה נראה שזה חלק מהקדושה. כדי להבדיל, אנחנו מוסיפים את שני המלים הללו, משבחים ואומרים, כדי להראות שזה לא חלק מהקדושה. ואפילו ליחיד, מותר לומר זאת כרגיל. כמו שאנו אומרים ביחידות, במקום ברכו את י"י המבורך, אומרים ברכי נפשי את י"י המבורך, ואח"כ ברוך י"י המבורך לעולם ועד. לכאורה, הרי גם 'ברוך י"י המבורך' זה דבר שבקדושה. התשובה היא, שלא מחשיבים זאת לדבר שבקדושה, רק בגלל שאיננו יכולים להגיד שקר, לומר ברכו את י"י ואין עשרה, לכן משנים ואומרים ברכי נפשי את י"י המבורך. אבל את 'ברוך י"י המבורך וכו', אומרים כרגיל.

אבל צריכים לדעת כך, הרי בקדושה יש שלשה חלקים, 'קדוש קדוש', אח"כ 'משבחים ואומרים ברוך', ואח"כ 'ימלוך י"י לעולם'. פה לא עושים איזה תוספת, כי יש הבדל. בהתחלה אומרים 'כדבר האמור על יד נביאך וכו', קדוש קדוש. בסוף כתוב 'כדבר האמור על יד נביאך', 'ימלוך י"י לעולם'. מי זה נביאך? הפסוק 'קדוש קדוש וכו' כתוב בישעיה. הפסוק 'ברוך כבוד י"י ממקומו' כתוב ביחזקאל. שוב פעם לא אמרנו איזה נביא, שניהם נביאים. אחר כך 'על יד דוד

שאלה ה': מה עדיף, תפילה בהנף החמה בלי תרגום, או כמנהגינו עם תרגום, אבל לא בהנף החמה.

תשובת מרן שליט"א: הנף החמה זה הידור, ותרגום אנו פוסקים שזה חובה, לכן עם התרגום עדיף יותר.

שאלה ו': עד מתי אפשר להצטרף לציבור בשלש עשרה מדות?

תשובת מרן שליט"א: עד המלה האחרונה. כל זמן שלא אמרו 'ונקה', אם תפסת אותם במלה האחרונה אתה יכול להגיד מהתחלה ולהמשיך לבד. אבל אם הפסדת, תגיד מצפ"ץ מצפ"ץ. המקור לזה הוא בזה"ק, והדבר כתוב ומובא בהרבה ספרים.

שאלה ז': האם בקהילותנו יש עניין להחליף את ההדס והערבה באמצע החג אם נתייבשו, כמו שנהגו בקהילות אחרות?

תשובת מרן שליט"א: בד"כ אם ארבעת המינים שמורים, אין חשש נשירה. אני עצמי בדקתי זאת בסוף החג, וראיתי כי הם נשארו שלמים. אבל לפעמים כשהלולב מתנתק, מכניסים אותו בדוחק ואז הם עלולים להיתלש. מצוי שהעלים מתייבשים, כי האגידה חלשה, ואז לפעמים הלולב יוצא והוא מחזיר אותו בחזרה, בפרט הערבה חלשה מאד ונושרים העלים. השנה בדקתי זאת, וכך היה, והחלפתי. בזכותו של ידידינו הרב יהונתן שבח יצ"ו. בדקתי זאת וראיתי כי רוב עלי הערבות נשרו. ההדסים נשארו, אבל הערבה נתלשת בקלות. בד"כ מכיון שיש לנו אגודה גדולה של הרבה הדס שוטה, זה שומר את הערבה לחה עד סוף החג, כולה או רובה. וכמ"ש גאון עוזינו מהרי"ץ בע"ח חלק שני. אבל אם אירעה איזו תקלה, ודחקו את הלולב בחזרה, קרוב לודאי שרוב עלי הערבה ינשרו, ואז צריך להחליף. מה שכתוב עלה אחד בבד אחד, זה רק בחבטה. אבל ערבה של הלולב שנשרו רוב עליה, פסולה.

שאלה ב': האם זה משנה אם אני ביחידות ממש, או שזה גם כשאני בציבור אבל לא נמצא איתם באותו מקום?

תשובת מרן שליט"א: אם אתה בציבור, אפילו שיש שם אלף אנשים, אבל אתה אינך נמצא כעת בפסקא זו איתם, אם ביכולתך להספיק אותם מהר, מה טוב. אם תפשת אותם לכל-הפחות במלה האחרונה, מלא כל הארץ כבודו, כל זמן שהם לא גמרו את המלה 'כבודו' אתה יכול לומר עמהם זאת בשלימות. אבל אם אתה לפני או אחרי, לא נמצא ממש באותו זמן איתם, אינך אומר אלא קדושת י"י צבאות. כך אנחנו פוסקים הלכה למעשה, כפי דעת מהרי"ץ בשו"ת פעו"צ, שזה נחשב ביחידות. אפילו שיש פה ציבור, אבל בפועל אני אומר לבד. רק אם תפסת אותם לפחות במלה האחרונה.

שאלה ג': יש בתי כנסיות כאלה, מחסידי הבעש"ט, שהם לא אומרים זאת ביחד. תשובת מרן שליט"א: נכון, כבר תמחו עליהם. תראה בגשר החיים (חלק א' בהערה) הוא כותב שהרבה תמחים ומערערים עליהם, שהם מפסידים טובה הרבה שאינם אומרים את הקדושה הזאת ביחד. לתימני שמתפלל איתם אין מה לעשות, אלא רק לא להתפלל איתם. זו עוד סיבה לא להתפלל בשטיבלך.

שאלה ד': הרב הזכיר את הדין שהשו"ע כותב, שרק האשכנזים אומרים את תחילת הקדושה ביחד. אני נמצא בישיבה, האם אפשר להגיד איתם את התחלת הקדושה? כי לפעמים הם שרים, וזה לוקח דקה וחצי, ואני מאבד את הריכוז באמצע קדושה. האם ניתן לומר זאת איתם?

תשובת מרן שליט"א: לא צריך, אנחנו מעדיפים לא להגיד. אתה יכול להקשיב, או לעיין במפרשים בסידור, אתה יכול להתעמק בזה ולחשוב על המלים, אבל אנחנו סוברים שלא להגיד איתם. אבל הדבר אינו אסור.

שאלה ח': האם זה נכון, שבששי של פרשת בראשית, יש סגולה לבנים זכרים?
תשובת מרן שליט"א: אינני יודע. אבל דבר דומה לזה כותב מהרי"ץ, אולי זה קשור אחד לשני. מהרי"ץ כותב [בעץ חיים חלק א' דף קל"ח ע"א], מה שנהגו למכור ששי בפני עצמו, יש קצת סמך מהזוהר [פרשת] שלח. ובמקומנו נהגו למכור ששי דפרשת בראשית המתחיל 'והאדם ידע וכו', ואולי הטעם בשמן שנודר מתקן עון הראשון ק"ל שנים שפירש מאשתו והיה מוליד רוחין, ועי"ז פגם ביסוד. ובמה שנודר שמן למאור מתקן העון וכו'. אולי בעקיפין זה כך.
והמקב"ה יסייענו על מעשי רצונו, לעשות רצונו כרצונו אכי"ר.

הודעה חשובה!

שיעור זה הוקלד עפ"י שמיעה בלבד, נערך והוגהה לפי הבנת השומע. השיעור היה לנגד עיני מרן שליט"א קודם הוצאתו, אולם מפאת העומס הרב המונח על כתפיו, נבצר ממנו לעבור הגהה מדוקדקת, להאיר ולהעיר בהרחבה כבשיעורים שעברו.

לאור האמור, בכל ספק או שאלה המתעוררת למעיין בשיעור זה, יש לו לברר היטב את הדבר להלכה ולמעשה אצל מרן שליט"א. הערות ותיקונים יתקבלו ברצון.

ניתן להקדיש את הוצאת השיעור לע"נ, או לרפואה, הצלחה ופרנסה טובה. פרטים בטלפון: 050-4140741

תפילת שחרית

בשעה 6:00 בבוקר בדיוק

בבית המדרש "פעולת צדיק"

רח' המכללה (מהרי"ץ) 4, פינת רח' בירנבוים, ב"ב

בהשתתפות מרן הגאון שליט"א

ויה"ר שיתקבלו תפילותינו ברצון, אכי"ר.

בית דין צדק ובית הוראה פעולת צדיק

שע"י מוסדות יד מהרי"ן בני ברק

ע"ש מהרי"ן זצוק"ל גאון רבני תימן ותפארתם

בראשות מרן הגאון הרב יצחק רצאבי שליט"א

■ רח' המכללה (מהרי"ן) 4 בני ברק טל. 050-4140741 ■ מען למכתבים: רח' אדמור"י שאץ 3 בני ברק 51600

לק"י

הזמנה

הגנו מתכבדים להזמין את כבוד רבני בית ההוראה שליט"א

לאסיפה מיוחדת

עם כבוד מרן הגאון

הרב יצחק רצאבי שליט"א

פוסק עדת תימן

בנושא: הוראות במראות דמים

דברי פתיחה מפי

הרה"ג אלכסנדר חיים שכטר שליט"א

מח"ס טהרה כהלכתה

שתתקיים אי"ה ביזם שלישי י"ד מרחשון ה'תשע"ג ב'שכ"ד

בשעה 16:00 בדיוק, בבית המדרש "פעולת צדיק"

רח' המכללה (מהרי"ן) 4, בני ברק.

למשתתפים תחולק חוברת "טהרה כהלכתה"

שיצ"ל לאחרונה בעניין זה

תפילת ערבית בשעה 18:00

יוגש כיבוד קל

ברוכים הבאים

אור חדש נגה והאיר

בהגלות ספר "אור ההלכה" במהדורא מחודשת
עם הרבה הוספות ומאות תמונות חדשות!

הפצה ראשית: 02-6420535